

---

---

# Az üzleti titok büntetőjogi védelme a nemzetközi jogfejlődés tükrében \*

Sántha Ferenc\*\*

---

## 1. Bevezetés

Az üzleti titok és a know-how mikénti szabályozása nagy jelentőségű egy ország szellemi tulajdonvédelmi rendszerében és nemzetközi együttműködésében, különösen egy "agyhatalmi" ambíciójú, tudásalapú nyílt piacgazdaságon alapuló információs társadalomban.<sup>1</sup>A gazdasági társaságok, egyéb gazdasági szereplők egy része<sup>2</sup>régóta jelentős erőfeszítéseket tesz az üzleti titkaik megőrzése érdekében. Ennek leghíresebb példajaként említhető, hogy a KFC üzletlánc alapítója, Harland Sanders által kikísérletezett csirkeétel kézzel írt receptjét ma is egy széfben őrzik Louisville-ben. Csupán a cég két vezetője ismeri a 11 alkotórészből/fűszerből álló receptet és a cég egyetlen beszállítója sem ismeri a teljes formulát.

Az innováció gyors ütemű növekedése az ipari szektorban és ezzel összefüggésben a versenytársak, egyes külföldi kormányok, szervezetek, illetve hacker csoportok által – sok esetben már a kibertérben – végrehajtott titoksértési cselekmények azonban egyre fokozódó kihívást jelentenek a gazdasági szereplők számára. Az utóbbi idők folyamatai, így a globalizáció, a tevékenységek fokozódó kiszervezése, az egyre hosszabb ellátási láncok és az információs és kommunikációs technológiák fokozott használata hozzájárultak az említett magatartásokból fakadó kockázatok növekedéséhez.<sup>3</sup>

---

\* A kutatást – amelynek keretei között jelen tanulmány született – az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

\*\* Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete.

<sup>1</sup> Bobrovsky Jenő: *Rejtélyek és fortélyok. Hozzászólás az üzleti titok és a know-how kérdésköréhez a Ptk. Javaslat kapcsán.*[http://www.mie.org.hu/forum/Know-how-Bobrovsky%201\\_1\\_.pdf](http://www.mie.org.hu/forum/Know-how-Bobrovsky%201_1_.pdf) (2018. 11. 20.) 2.o.

<sup>2</sup> A vezetők jelentős része a cégüket érintő legfontosabb kérdésnek közé sorolta az üzleti titkaik megőrzését, ennek ellenére a gazdasági társaságok kétharmada még a legalapvetőbb intézkedéseket sem teszi meg a védelem érdekében. *The Board Ultimatum: Protect and Preserve -The Rising Importance of Safeguarding Trade Secrets*, 2017. 4. o. <https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/publications/2017/trade-secrets> (2018. 12. 22.)

<sup>3</sup> Lásd az az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény Indokolását.

Az elkövetők által használt eszközök és módszerek rendkívül változatosak. Egyre inkább jellemző a kibertér infokommunikációs technológiáinak alkalmazása, amelyek lehetővé teszik a versenytársak, a céges alkalmazottak, vagy akár külföldi titkosszolgálatok számára is, hogy gyorsan és észrevétlenül ellopjanak és továbbítsanak óriási mennyiségű adatot. Ezek a cselekmények külföldről, egy számítógép mögött ülve is elkövethetők, ily módon a felderítésük sok esetben rendkívül nehéz.<sup>4</sup> Ehhez hozzátehetjük, hogy a látencia szintén jellemző vonása ennek a sajátos kriminalitásnak, mivel – különösen az információs rendszerbe történő behatolás esetén – a sértett gyakran nem is szerez tudomást az elkövetett bűncselekményről.

Az üzleti titok megszerzésének egyik relatíve új módszere a digitális adattolvajlás, amelynek során magasan képzett hackerek az információs rendszerek feltörése útján jutnak értékes gazdasági és egyéb adatok birtokába. Ebben a körben a digitalizáció adta lehetőségek kihasználásával már az emberi tényező is kiküszöbölhető, erre példaként szolgálhatnak az üzleti titkok kifürkészésére kifejlesztett számítógépes kártevők. Így már 2012-ben észlelték azt a féregvírust, amely több ezer AutoCAD rajzállományt lopott el és továbbított e-mailben Kínába.<sup>5</sup>

Jelen tanulmány célja, hogy egy általános képet adjon az üzleti titok védelmének büntetőjogi aspektusairól. Ennek során az üzleti titok fogalmának elemzését követően bemutatom a jogtörténeti előzményeket, illetve megvizsgálom az üzleti titok megsértése büntetvényének tényállását és a kapcsolódó – meglehetősen szerény – joggyakorlat megállapításait. A munka második részében a külhoni kitekintés jegyében az Európai Unió tagországai, illetve az Egyesült Államok vonatkozó büntetőjogi szabályozását veszem górcső alá.

## 2. Az üzleti titok (büntető)jogi fogalma

A törvényi fogalmat korábban a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény tartalmazta,<sup>6</sup> majd 2003. július 9. napjától a Ptk.(2003. évi XXIV. törvény)<sup>7</sup> határozta meg az üzleti titok

<sup>4</sup> Brian T. Yeh: Protection of Trade Secrets: Overview of Current Law and Legislation, *Congressional Research Service*, 2016, 1. o.

<sup>5</sup> <http://www.techmonitor.hu/autocad-rajzokat-lopo-ipari-kemkedesre-specializalodott-kartevok-2012-06> (2018. 11.21.)

<sup>6</sup> Lásd a 4. § (3) bekezdésének a) pontját: „üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.”

<sup>7</sup> A Ptk. 81. § (2) bekezdésében szabályozott definícióban a jogalkotó a jogosult méltányolható érdekére utalás helyett annak jogszerű pénzügyi, gazdasági, illetve piaci érdekeit hangsúlyozza: „amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné.” A fogalom egy alkalommal, 2009-ben módosult, innentől kezdve a vagyoni jogviszonyokban részt vevő államra az üzleti titok védelmére vonatkozó szabályok nem terjedtek ki.

fogalmát.<sup>8</sup> Az új Ptk-ban a jogalkotó újraszabályozta a definíciót,<sup>9</sup> az üzleti titok vonatkozásában a személyiségi jogok védelmének a szabályai voltak alkalmazandóak, és a jogszabályhelyet értelmező többségi szakirodalmi álláspont szerint a know-how, védett ismeret elnevezéssel, az üzleti titok egy fajtává vált.<sup>10</sup> Más értelmezés szerint a know-how az üzleti titokkal azonos védelemben részesülő, de azzal materiálisan nem azonos jogintézmény.<sup>11</sup> Figyelemmel arra, hogy a know-how rendszerbeli helyét illetően a polgári jogi értelmezés sem volt egységes, az üzleti titok megsértése büntetőjogi tényállásának az elkövetési tárgya a know-how nem lehetett, hiszen a törvényesség elvére figyelemmel a büntetőjogi norma az elkövető terhére kiterjesztően nem értelmezhető.<sup>12</sup>

A Ptk. definíciója alapján az üzleti titok (büntető)jogi fogalmának elemei az alábbiak voltak:

- tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amely
- a gazdasági tevékenységhez kapcsolódik,
- titkos, vagyis nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető, és amelynek
- illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné, feltéve, hogy
- a titok megőrzésével kapcsolatban a vele jogszerűen rendelkező jogosultat felróhatóság nem terheli.

2018. augusztus 8. napján hatályba lépett az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Törvény), amely az Európai Parlament és a Tanács által 2016. június 8. napján elfogadott, a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, hasznosításával és felfedésével szembeni védelemről szóló 2016/943/EU irányelvet ülteti át a magyar jogba. Az irányelv egyetlen büntetőjogi rendelkezést sem tartalmaz, hiszen a

<sup>8</sup> Meg kell jegyezni, hogy az üzleti titok büntetőjogi fogalmát 1994-től 2005-ig –1998-ig a versenyjogi/magánjogi fogalomtól eltérő tartalommal– maga a Büntető Törvénykönyv tartalmazta. Lásd a III. részben írtakat.

<sup>9</sup> Ptk. 2:47. § [Az üzleti titokhoz való jog. Know-how (védett ismeret)]

(1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné, feltéve, hogy a titok megőrzésével kapcsolatban a vele jogszerűen rendelkező jogosultat felróhatóság nem terheli.

(2) Az üzleti titokkal azonos védelemben részesül az azonosításra alkalmas módon rögzített, vagyoni értéket képviselő műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, tapasztalat vagy ezek összeállítása (e törvény alkalmazásában: védett ismeret), ha a jóhiszeműség és tisztesség elvét sértő módon szerzik meg, hasznosítják, közlik mással vagy hozzák nyilvánosságra. (...)

<sup>10</sup> Faludi Gábor: Az üzleti titok szabályozása az új magyar Polgári Törvénykönyvben, in: *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2015*, Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék, 2016, 135. o.

<sup>11</sup> Jenei Gábor álláspontját idézi Molnár Erzsébet. Lásd Molnár Erzsébet: Az üzleti titok és a know-how fogalmának értelmezése a büntetőjogi védelem szempontjából, in: Görög Márta – Mezei Péter (szerk.): *A szellemi tulajdonvédelem és a szabadkereskedelem aktuális kérdései*, Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2018, 134. o.

<sup>12</sup> Molnár E.: Az üzleti titok és a know-how fogalmának értelmezése 137-138. o.

harmonizációs cél kizárólag polgári jogi,<sup>13</sup> a törvény hatályba lépését követően azonban az üzleti titok megsértése bűncselekményének elkövetési tárgyát illetően ez a keretet kitöltő jogszabály. A Törvény 1. §-a határozza meg az üzleti titok fogalmát az alábbiak szerint:

*„(1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos – egészben, vagy elemeinek összességéeként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető –, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.*

*(2) Védett ismeret (know-how) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.”*

A Törvény az Irányelvnek megfelelően az üzleti titok két fajtáját különbözteti meg, az üzleti információt és a védett ismeretet (know-how), így egyértelmű, hogy immár a know-how is lehet az üzleti titok megsértése bűncselekményének elkövetési tárgya. Az üzleti információ elemei irányadóak a védett ismeretek tekintetében is, amelyek további speciális fogalmi elemeit a (2) bekezdés rögzíti.

a) Az üzleti titok (üzleti információ) fogalmi elemei a Törvény meghatározása alapján az alábbiak:

– *tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás.*

A tény, tájékoztatás, illetőleg adat kifejezéseket tágan kell értelmezni, ilyenek például a tevékenységi feltételek, a pénzügyi helyzet, a vevőkör, a műszaki dokumentáció, a recept, a modell, a minta, függetlenül attól, hogy iparjogvédelmi oltalom alatt áll-e vagy sem,<sup>14</sup> ezen túlmenően a vevőkre, illetve a szállítókra vonatkozó adatok, üzleti tervek, piackutatások és üzleti stratégiák. Üzleti titoknak minősülnek a gyártási technológiára vonatkozó adatok, egy termék gyártásához szükséges kellékek,<sup>15</sup> a gyógyhatású készítmény receptúrája, összetételére és gyártási technológiájára vonatkozó adatok,<sup>16</sup> egy gazdasági társasághoz beérkezett megrendelések műszaki tartalma, illetve azok árajánlati része.<sup>17</sup>

<sup>13</sup> Molnár E: Az üzleti titok és a know-how fogalmának értelmezése 131. o.

<sup>14</sup> Gula József: A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények, in: Horváth Tibor – Lévy Miklós (szerk.): *Magyar Büntetőjog. Különös Rész*, Complex Kiadó, Budapest, 2013, 689. o.

<sup>15</sup> Ilyen például egy sportpólónak a gyártó cégre utaló nyakcímkéje, a póló külső jellemzői, így a jelzések és feliratok, illetve a cég sajátos színei és színösszeállításai. BH 2002. 176.

<sup>16</sup> BH 2005. 49.

<sup>17</sup> Székesfehérvári Törvényszék 5.B.273/2010/44. számú ítélete. Bobrovsky – utalva az üzleti titok hagyományos két nagy csoportjára – a gyártási titkok közé sorolja a kutatási-fejlesztési tevékenységre vonatkozó információkat, ezekre példaként említi a laboratóriumi naplót, tesztadatokat, algoritmusokat, számítógépi forráskódokat, az anyag vegyi összetételének képletét, a keverékrecepteket, az alkatrészjegyzéket, gyártási, folyamatvezérlési, összeszerelési, minőségellenőrzési, csomagolási, tárolási, karbantartási módszereket, kezelési kézikönyveket, ütemterveket, prototípusokat, a használati mintákat, integrált áramkörök terveit, új növényfajtákra vonatkozó dokumentációkat. A kereskedelmi titkok körébe tartoznak az üzleti stratégiára vonatkozó információk, marketing tanulmányok, eladási módszerek, értékesítési „trükkök”, fogások, fortélyok, szerződési formák, költségelemzések, ármegállapítások, áruterítési módok, üzleti ütemtervek, táblázatok,

Az üzleti titok fogalom-meghatározása nem terjed ki sem a triviális jellegű információkra és a munkavállalók által a foglalkoztatásuk rendes keretei között szerzett tapasztalatra és készségekre, sem pedig azon információkra, amelyek az ilyen jellegű információkkal foglalkozó körhöz tartozó személyek számára általában ismertek vagy könnyen hozzáférhetők.<sup>18</sup> Ilyennek minősülnek például azok az adatok, amelyek a cégbírósági nyilvántartás adataiból megismerhetők.<sup>19</sup>

- *a gazdasági tevékenységhez kapcsolódik.* E fogalom szintén tágan értelmezendő, bármely természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet által végzett gazdasági tevékenységet jelent, amelynek értelmezése során kiindulópont lehet a korábbi Btk. (1978. évi IV. törvény) 315. § (2) bekezdése: gazdasági tevékenység a bevétel elérése érdekében vagy azt eredményező módon saját kockázatra rendszeresen végzett termelő, kereskedelmi vagy szolgáltató tevékenység,<sup>20</sup> azzal, hogy álláspontom szerint az üzleti titok vonatkozásában a tevékenység rendszeres jellege nem feltétel.<sup>21</sup>

- *titkos, vagyis nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető.* Ez az ún. belső titkosság, azt jelenti, hogy az adott információhoz a nyilvánosság tagjai nem férnek hozzá,<sup>22</sup> amely egyúttal relatív titkosságot is jelent. Vagyis a titokként történő minősítéshez nem az szükséges, hogy a tény/ismeret a titokjogosult „birtokában” legyen, szemben például a magántitokkal vagy a levéltitokkal. A titokminősítéshez az is elegendő, ha a tények vagy adatok ugyan ismertek, de azok összeállítása már megfelel a relatív titkosság követelményének.<sup>23</sup>

- *vagyoni értékkel bír* (a titkossága folytán). Noha az üzleti titok fogalmából formálisan kikerült az a fogalmi elem, hogy *a titokkal való visszaélés a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné* (az ún. lényegesség feltétele), az továbbra is része a definíciónak, hiszen a „jogosult” fogalmát az említett jogszerű érdekekre hivatkozással határozza meg a Törvény.<sup>24</sup>

---

fogyasztói elemzések, hirdetési stratégiák, szállítói és megrendelői jegyzékek, kliens adatbázisok. Bobrovsky: i.m. 11. o.

<sup>18</sup> Lásd az Irányelv Preambulumának 14. pontját.

<sup>19</sup> BH 2003. 189.

<sup>20</sup> Egyéb törvényi rendelkezések szintén a tevékenység jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló célzatát, illetve annak tartós vagy rendszeres jellegét hangsúlyozzák (lásd pl. az Szja. tv. 3. § 46. pontját).

<sup>21</sup> Faludi álláspontja szerint ebben a körben a nyereségszerzési cél sem feltétele a gazdasági tevékenységnek. Faludi Gábor: Az üzleti titokhoz való jog. Know-how. (Ptk. 2:47. §), in: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *A polgári törvénykönyv magyarázata*, Complex, Budapest, 2013, 60. o.

<sup>22</sup> Lásd a Törvény Indokolását.

<sup>23</sup> Faludi: i.m. 60. o.

<sup>24</sup> 2. § 2. pont: „jogosult: az üzleti titok felett jogszerű ellenőrzést gyakorló személy, akinek a jogszerű gazdasági, pénzügyi, üzleti érdekeit az üzleti titokhoz fűződő jog megsértése sértené.” Az Irányelv preambuluma is erre utal: „Az adott információ vagy know-how például akkor tekintendő kereskedelmi értékkel rendelkezőnek, ha annak jogosulatlan megszerzése, hasznosítása, illetve felfedése valószínűsíthetően sérti a felette ellenőrzést jogszerűen gyakorló személy érdekeit, mivel csökkenti e személy tudományos és technikai lehetőségeit, illetve sérti üzleti vagy pénzügyi érdekeit, stratégiai pozícióját vagy versenyképességét.”

- amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást<sup>25</sup> tanúsítja. A jogosultnak a titok megőrzésére vonatkozó kötelezettsége, az ún. külső titkosság, továbbra is az üzleti titok – bírói mérlegelést igénylő – fogalmi eleme. Ez azt jelenti, hogy a jogosultnak az információ titokban tartása érdekében meg kell tennie az adott körülmények között ésszerűnek mutakozó intézkedéseket. Például szabályzatban meghatározni üzleti titkainak körét, és azt alkalmazottainak tudomására hozni, esetleg a munkaszerződés elemévé tenni az üzleti titok megőrzését, vagy nyilatkozatot aláírni az információ közlésekor.<sup>26</sup> Ilyen intézkedés lehet továbbá a titoktartási kötelezettség betartásának ellenőrzése, megfelelő informatikai biztonsági intézkedések megtétele: biometrikus azonosító rendszer alkalmazása, a használt számítógépes hálózat figyelemmel kísérése, az adatmásolatok naplózása, stb.

Helyeselhető álláspont szerint az üzleti titok mint a bűncselekmény elkövetési tárgyának meghatározása nem szakkérdés. A (büntető)bíróság feladata annak eldöntése, hogy a megszerzett tények, adatok, információk, megoldások az üzleti titok fogalmi kritériumainak megfelelnek -e.<sup>27</sup>

b) A know-how (védett ismeret) mint üzleti titok fogalmi elemei (az üzleti információ fent vázolt fogalmi elemein túl):

- műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása, amelyet,
- azonosításra alkalmas módon rögzítettek.

Görög Márta meghatározása szerint a know-how korlátozottan kizárólagos védelemben részesülő, vagyoni értékkel bíró, nem közismert, különösen gazdasági, műszaki, szervezési jellegű ismeret, megoldás, vagy azok összeállítása, melynek titokban tartása érdekében jogosultja a körülmények által lehetővé tett lépéseket megtette.<sup>28</sup> A hazai bírói gyakorlat ezen túlmenően a védett ismeret gyakorlati felhasználhatóságát hangsúlyozza, illetve utal a védelem időtartamára is: „A know-how vagyoni értékű, szellemi tevékenység útján létrejött, gazdasági, műszaki, vagy szervezési ismeretek és tapasztalatok összessége, ami a gyakorlatban felhasználható, korlátozottan hozzáférhető, s a védelem addig illeti meg, amíg közkinccsé nem válik, másra átruházható, átadható, vagyis forgalomképes”.<sup>29</sup> A know-how tekintetében a jogosult az alkotótól eltérő személy is lehet, ennek megfelelően alapvetően azt kell az üzleti titok jogosultjának tekinteni, aki az üzleti titok titokban tartásával kapcsolatban az adott helyzetben általában elvárható magatartást megtette.<sup>30</sup>

<sup>25</sup> Az Irányelv megfogalmazásában: „a jogosult a körülmények figyelembevételével elvárható lépéseket megtette.”

<sup>26</sup> Gula: i. m. 689. o.

<sup>27</sup> Lásd Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 3.Bf.245/2012/18. számú ítéletét. A Bíróság nem osztotta a védelem álláspontját, amely szerint a különböző tények, adatok titkosságát szükség esetén ún. titokszakértő igénybevételeivel kellett volna tisztázni.

<sup>28</sup> Görög Márta: *A know-how jogi védelmének alapvető kérdései*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, 37. o.

<sup>29</sup> Miavec Enikő – Görög Márta: A know-how fogalma és jelentősége az innovációs társadalomban, *Miskolci Jogi Szemle*, 2014/2, 26. o.

<sup>30</sup> Lásd a Törvény Indokolását.

Az üzleti titok fogalma kapcsán továbbra is irányadó az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 27. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés, amely *közérdekből nyilvános adatnak minősít egyes üzleti titkokat*, tehát ezek nem tartoznak az üzleti titok fogalma alá.<sup>31</sup>

Ezen túlmenően a Törvény meghatároz olyan eseteket (5. §), amelyek megvalósulása az üzleti titok megsértése miatti magánjogi felelősséget kizárják, és ezek az okok *büntetőjog-ellenességet kizáró okként* a büntetőjogi felelősség akadályait is képezik.<sup>32</sup> Ezek az esetek az alábbiak:

- a jogosulttól *független fejlesztés*, felfedezés, vagy alkotás;
- a *mérnöki visszafejtés* (reverse engineering): nyilvánosan hozzáférhető vagy jogszerűen megszerzett termék, illetve jogszerűen igénybevett szolgáltatás vizsgálata, elemzése vagy tesztelése;
- ha az üzleti titok megszerzése *a munkavállalóknak vagy a munkavállalók képviselőinek a tájékozódáshoz és a konzultációhoz való jogának* a szükséges mértékben történő gyakorlása útján, e jog gyakorlása céljából történik;<sup>33</sup>
- ha a titok megszerzése egyéb, a jóhiszeműség és tisztesség követelményével összeegyeztethető, az adott helyzetben általában elvárható magatartás útján valósul meg, amelyre példaként a Törvény az üzleti titoknak harmadik személytől kereskedelmi forgalomban, jóhiszeműen és ellenérték fejében történő megszerzését nevesíti;
- ha a jogszerűen megszerzett üzleti titkot *a munkavállaló a munkavállalók képviselője számára felfedi*, amennyiben ez a korábban említett tájékoztatáshoz és konzultációhoz való joggyakorlása céljából, a szükséges mértékben történt;
- ha az üzleti titok felfedése a közérdek védelme céljából, visszaélés feltárása érdekében történik (*közérdekű bejelentés*);<sup>34</sup>

<sup>31</sup> 27. § (3) „Közérdekből nyilvános adatként nem minősül üzleti titoknak a központi és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai uniós támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz - így különösen a védett ismerethez - való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.”

<sup>32</sup> Molnár Erzsébet: Az üzleti titok és a know-how büntetőjogi védelméről, in: *Ad valorem: ünnepi tanulmányok Vida Mihály 80. születésnapjára*, Szeged, Iurisperitus Bt, 2016, 298-299. o.

<sup>33</sup> Ez az egyetlen olyan felelősséget kizáró ok, amely a know-how-ra nem vonatkozik, „mivel ezek feltárása, hasznosítása a munkavállalók jogainak védelmében nem szükséges.” Lásd a Törvény Indokolását.

<sup>34</sup> Részletesen lásd Molnár E.: Az üzleti titok és a know-how büntetőjogi védelméről 299-300. o. A Törvény megfogalmazása szerint nem minősül az üzleti titokhoz fűződő jog megsértésének, „ha az üzleti titok megszerzése, illetve az ügyben eljárni jogosult szerv számára történő felfedése jogszabálysértés vagy az üzleti tisztesség általános követelményeibe ütköző magatartás megelőzése, elkerülése, következményeinek elhárítása vagy csökkentése céljából, a közérdek védelmében, a cél által indokolt terjedelemben történik”.

- ha az üzleti titok megszerzését, hasznosítását vagy felfedését közvetlenül alkalmazandó uniós jogi aktus vagy törvény írja elő, vagy teszi lehetővé.

### 3. Az üzleti (gazdasági) titok büntetőjogi védelmének hazai jogtörténeti előzményei

„Ha valaki kerítésen bemászik egy udvarba s a tyúkketrecből egy pár csirkét elvisz magával, minősített lopásáért öt évig terjedhető fogházzal bűnhődik; ha valaki gazdáját tíz fillérrel meglopja, öt évig terjedhető börtön a büntetése. Ha ellenben valaki gazdájának üzleti titkait másnak elárulja s ezáltal gazdájának ezerekre menő kárt okoz, vagy ha valaki másnak üzletébe betolakodik és maga keríti birtokába annak üzleti titkait s ezeket annak kárára felhasználja – büntetlen marad. Ez a mai magyar jogállapot”.<sup>35</sup>

*Szente Lajos* 1905-ben írt megállapítása jól mutatja a korabeli hazai büntetőjogi szabályozás valós vagy vélt hiányosságait: a Csemegi-kódex (1878. évi V. tc.) titokvédelmi tényállásainak elkövetési tárgyai között az üzleti/üzemi titok nem szerepel. *Angyal Pál* ezt a XIX. század végéig uralkodó, szinte korlátlan szabad verseny eszméjével magyarázza, amelynek alapján a bizalmas gazdasági információk védelméről a gazdasági szereplőknek maguknak kell gondoskodniuk, jogsérelem esetén pedig elegendőek a rendelkezésre álló magánjogi eszközök. Pedig a jelentőst kár okozására alkalmas, büntetést érdemlő jogsértésekre már 1909-ben számos példát említ a szerző: A gépgyár rajzolója másodpéldányokat készít az új tervekről és ezeket közli a versenytárral; a könyvelő betekintést enged az üzleti könyvekbe; a biztosító társaság hivatalnokai kiírja a legközelebb lejáró szerződéseket s ezeket a konkurens társaság tudomására hozva, ez utóbbi ily úton a felek nagy részét elhódítja.<sup>36</sup>

A XX. század elején a büntetőjogi, azon belül a kihágási jog által biztosított védelem elsőként bizonyos hivatalos személyek által megvalósított titoksértési cselekmények esetén jelenik meg, statisztikai vagy egyéb adatokra,<sup>37</sup> illetve üzemi és üzleti titokra<sup>38</sup> történő elkövetés esetén.

A bárki által elkövethető üzleti titoksértés kriminalizására a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. tc. hatályba lépésével került sor. A törvény az üzleti vagy üzemi titok megsértésének vétsége elnevezéssel szubszidiárius jelleggel

<sup>35</sup> Szente Lajos: Levéltitok – üzleti titok, *Jogtudományi Közöny*, 1905/47, 386. o.

<sup>36</sup> Angyal Pál: *A titok büntetőjogi védelme anyagi és alaki büntetőjogunkban*, Budapest, Athenaeum, 1908, 140. o.

<sup>37</sup> Az 1897. évi XXXV. tc. 15. §-a kihágásként rendelte büntetni a központi statisztikai hivatal alkalmazottja által megvalósított titoksértést („elbeszél, kiszolgált, felmutat, megtekinteni enged vagy a jelen törvény ellenére köztudomásra juttat”).

<sup>38</sup> Az 1907. évi XIX. tc. szintén kihágásnak minősítette a titoktartási kötelezettség megszegését, amennyiben azt a tárgyalások vagy helyszíni bejárások alapján birtokába jutott üzleti titkok vonatkozásában az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár igazgatóságának, vállalati betegsegélyző pénztár igazgatóságának tagjai, bizalmi férfiai és alkalmazottai követik el. Lásd a törvény 186. §-át.



büntetni rendelte más üzleti vagy üzemi (gyártási) titkának felhasználását.<sup>39</sup> A bűncselekmény két további fordulatának alanya speciális, az egyiket az alkalmazott követhette el a szolgálati viszony tartama alatt,<sup>40</sup> a másikat az üzleti érintkezésben résztvevő személy a rábízott műszaki jellegű minta vagy utasítás vonatkozásában.<sup>41</sup> Alapesetben a kilátásba helyezett szankció három évig terjedő fogház, illetve 500 ezer koronáig terjedő pénzbüntetés volt, a bírósági ítélet közzététele<sup>42</sup> pedig büntetőjogi jogkövetkezményként került szabályozásra.

Az üzleti és üzemi titok fogalmát a törvény nem határozta meg, annak magyarázata a bíróságok feladata volt. A titok kapcsolódhatott egy eljáráshoz vagy egy gyártási folyamathoz, a tényszerű, tárgyi információ minősült üzleti titoknak és a technológiai információ üzemi titoknak.<sup>43</sup>

Később a Csemegi-kódexet módosító 1940. évi XVIII. tc. a hivatali titok megsértése tényállását módosítva kiegészítette a hivatali titok fogalmát: „Hivatali titoknak kell tekinteni az állam, a törvényhatóság, a község intézetének, közintézményének, közművének vagy üzemének üzleti vagy üzemi titkát is.” (lásd a törvény 4. §-át). Ezt követően gazdasági verseny hiányában az üzleti titok kérdése évtizedekig lekerült a napirendről.<sup>44</sup>

1984-ben született meg a tisztességtelen gazdasági tevékenységről szóló törvény, de az üzleti titoksértés ismételt kriminalizálása még tíz évet váratott magára. 1994-ben – immár a piacgazdaság rendszerében – a jogalkotó arra az álláspontra helyezkedett, hogy pusztán a gazdasági, versenyjogi szankciók az üzleti titok megsértőivel szemben nem elegendőek:<sup>45</sup> a régi Btk-t (1978. évi IV. törvény) módosító 1994. évi IX. törvény a gazdasági bűncselekmények közé beiktatta az üzleti titok megsértése tényállását (300. §).<sup>46</sup>

A szándékos deliktum elkövetési magatartása az üzleti titok jogosulatlan megszerzése, felhasználása vagy nyilvánosságra hozatala volt. Bűncselekmény akkor valósult meg, ha az elkövetési magatartás valamelyikét az elkövető célzatosan – haszonszerzés végett –, vagy másnak vagyoni hátrányt okozva valósította meg. A Btk. a 300. § (2) bekezdésében írt értelmező rendelkezésben definiálta az üzleti titok fogalmát. A fogalmi elemek:

<sup>39</sup> A büntetőjogi tényállás a versenyjogi jogsértéshez képest többletelemet (haszonszerzési célzat, kár, vagyoni hátrány okozása) nem tartalmazott.

<sup>40</sup> „Ugyanígy büntetendő az alkalmazott (...) az e minőségében megtudott vagy reábízott üzleti vagy üzemi (gyártási) titkot elárulása miatt vagy az azzal űzött más visszaélés miatt, ha a cselekményt a szolgálati viszony tartama alatt követte el.”

<sup>41</sup> „Az 1. bekezdés szerinti büntetendő az is, aki az üzleti érintkezésben reábízott műszaki jellegű mintát vagy utasítást, így különösen rajzot, modellt, szabást, vagy vényt verseny céljára a maga vagy más javára felhasználja.”

<sup>42</sup> „a magánindítványra jogosultnak a tárgyalás alatt kifejezett kívánságára a bíróság elrendeli, hogy az elítélt az ítéletet indokaival együtt a magánindítványra jogosult által meghatározott egy, az elítélt üzleti telepén, vagy a lakóhelyén megjelenő napilapban és egy, az elítélt szakmájába vágó kérdéseket tárgyaló szaklapban az elítélt költségére közzététesse.” Lásd a törvény 26. §-át.

<sup>43</sup> Faludi: i. m. 128. o.

<sup>44</sup> Tóth Mihály: *Gazdasági bűncselekmények az alakuló joggyakorlatban*, ELTE Jogi Továbbképző Intézet, Budapest, 1996, 237. o.

<sup>45</sup> Uo. 237. o.

<sup>46</sup> A tágabb értelemben vett gazdasági titkokat védő tényállások közül azonban elsőként a banktitok megsértését kodifikálta a jogalkotó az 1993. évi CXII. törvénnyel.

- valamely tény, információ, megoldás vagy adat, amely
- a gazdasági tevékenységhez kapcsolódik, és
- amelynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik.

Az üzleti titok büntetőjogi fogalma és annak versenyjogi fogalma eltért egymástól, utóbbi további fogalmi elemként határozta meg a titok jogosultjának kötelezettségét: a titokban tartás érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette. (Lásd az 1996. évi LVII. törvény 4. § (3) bekezdésének a) pontját). Az üzleti titoksértés miatti büntetőjogi felelősség kérdésében történő állásfoglalás során ily módon szükségtelen volt a titokban tartás érdekében tett intézkedések vizsgálata. Ezt a hiányosságot korrigálta a Btk-t módosító 1998. évi LXXXVII. törvény, amely – a jogágak közötti összhangot megteremtve – a büntetőjogi védelmet immár kizárólag azokra az üzleti titkokra korlátozta, amelyek titokban maradásához a jogosult a szükséges intézkedéseket meg is tette.<sup>47</sup> 2005-ben (2005. évi XCL. törvény) a jogalkotó gazdasági titok megsértése elnevezéssel egy gyűjtő-tényállásba vonta össze a korábban is büntetni rendelt üzleti titok megsértését, a banktitok megsértését és az értékpapírtitok megsértését, és az üzleti titok fogalmát kiiktatta a Btk-ból. Végül az üzleti titok önálló tényállásban történő szabályozásához 2012-ben (2012. évi C. törvény, a továbbiakban: Btk.) tért vissza a jogalkotó és azt az elkövetési tárgy speciális jellegére és a jogvédte érdekekre figyelemmel a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények fejezetébe helyezte el.<sup>48</sup>

#### **4. Az üzleti titok megsértésének büntette a magyar Büntető Törvénykönyvben**

A Btk.418. §-a szabályozza az üzleti titok megsértése büntettének a tényállását az alábbiak szerint: *418. § Aki jogtalan előny szerzés végett, vagy másnak vagyoni hátrányt okozva üzleti titkot jogosulatlanul megszerez, felhasznál, más személy részére hozzáférhetővé tesz vagy nyilvánosságra hoz, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

A bűncselekmény védett *jogi tárgyat* a hazai szakirodalom hagyományosan a gazdasági verseny tisztaságához, illetve a tisztességes piaci magatartáshoz fűződő társadalmi érdekekben jelöli meg.<sup>49</sup> Ez a gazdasági élet szereplőinek azon méltányolható érdekét jelenti, hogy a gazdasági tevékenységükhöz kapcsolódó lényeges információk – különösen a versenytársak előtt – titokban maradjanak.<sup>50</sup> A gazdasági tevékenység korábban említett tág értelmezése folytán a tényállás által védett érdek nem csupán egy gazdálkodó szervezet, hanem bármely

<sup>47</sup> Tóth Mihály: *Gazdasági bűnözés és bűncselekmények*, KJK-KERSZÖV Kft., Budapest, 2002, 304. o.

<sup>48</sup> Gula: i. m. 673. o.

<sup>49</sup> Kereszty Béla: *A gazdasági bűncselekmények*, in: (szerk: Nagy Ferenc): *A magyar büntetőjog különös része*, Korona Kiadó, Budapest, 1999. 658. o.; Tóth: *Gazdasági bűnözés* 304. o.

<sup>50</sup> Gula: i. m. 689. o.

magánszemély oldalán is megjelenhet.<sup>51</sup> A bűncselekmény *elkövetési tárgya* az üzleti titok, amennyiben az materializált formában, például valamilyen adathordozón megjelenik. Az üzleti titok fogalmával kapcsolatban a II. pont alatt írtak az irányadók. A *passzív alany* az üzleti titok jogosultja, a Törvény meghatározása szerint az üzleti titok felett jogszerű ellenőrzést gyakorló személy, akinek a jogszerű gazdasági, pénzügyi, üzleti érdekeit az üzleti titokhoz fűződő jog megsértése sértené. Ebből egyrészt az következik, hogy jogszabályba ütköző tevékenységgel kapcsolatos információt büntetőjogi védelem nem illet meg, másrészt a passzív alany – ahogyan említettem – nem csupán gazdasági társaság vagy egyéni vállalkozó, hanem magánszemély is lehet.<sup>52</sup>

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* az üzleti titok

- *jogosulatlan megszerzése*. Jogosulatlan a megszerzés, ha más büntetendő magatartás keretében történik (pl. magántitok megsértése, levéltitok megsértése, lopás<sup>53</sup>), de ennek hiányában is jogtalan lehet a jogosult akarata vagy hozzájárulása nélküli hozzáférés. A jogosulatlan megszerzés célirányos tevékenység, amely a titok megismerésére irányul, így az üzleti titok véletlenszerű megismerése önmagában nem tekinthető megszerzésnek.<sup>54</sup>

Amennyiben az üzleti titok tárgyasult formában (pl. dokumentáció, egyéb irat, számítógépes adathordozó) jelent meg, a megszerzés történhet e tárgy birtokbavételével, de e nélkül is: az üzleti titkot tartalmazó dokumentum elolvasásával,<sup>55</sup> vagy telefonlehallgatás útján történő megszerzéssel.<sup>56</sup> Az eredeti adathordozóról történő másolat készítése szintén megszerzésnek minősül.<sup>57</sup> Előfordulhat, hogy egy cég alkalmazottja, mint a gyártási folyamatban részt vevő személy, szabadon hozzáférhet az üzleti titoknak minősülő technológiákhoz. Megvalósul azonban a jogosulatlan megszerzés, ha azokat engedély nélkül kiviszi a gyár területéről (majd felhasználja);<sup>58</sup>

- *jogosulatlan felhasználása*. A felhasználás a jogosult beleegyezése nélkül vagy akarata ellenére történik, közömbös, hogy az elkövető jogosulatlanul vagy jogszerűen jutott a titok birtokába. Amennyiben már a megszerzés is jogosulatlan

<sup>51</sup> Ebből az okból korrigálandó a jogi tárgyat csupán a gazdálkodó szervezetek tevékenységének zavartalan folytatásához fűződő társadalmi érdekként definiáló álláspont. Lásd Molnár Gábor: A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények, in: (szerk. Kónya István) *Kommentár a gyakorlat számára*. Harmadik Kiadás, HVG-ORAC Kiadó, 2013, 1738. o.

<sup>52</sup> Erre példa a feltaláló, amennyiben a találmánya hasznosításával összefüggésben szervező-intézkedő tevékenységet végez. BH 2005. 49.

<sup>53</sup> Mivel a megszerzés nem csupán jogellenes birtokbavétellel történhet, álláspontom szerint a többszöri jogtárgysértés miatt az említett bűncselekményekkel a halmazat megállapítandó.

<sup>54</sup> Gula: i. m. 690. o.

<sup>55</sup> Molnár G.: i. m. 1740. o.

<sup>56</sup> Kereszty: i. m. 659. o.

<sup>57</sup> V. ö. a Törvény 6. § (2) bekezdésével: „Az üzleti titok jogosulatlan megszerzését jelenti, ha az üzleti titkot az azt megszerző személy a jogosult jogszerű ellenőrzése alatt álló, az üzleti titkot tartalmazó vagy az üzleti titok megismerésére alkalmas dokumentumhoz, dologhoz, anyaghoz vagy elektronikus adatállományhoz való engedély nélküli hozzáférés vagy ezek bármelyikének engedély nélküli eltulajdonítása, vagy ezekről engedély nélküli másolat készítése útján szerzi meg.”

<sup>58</sup> A terhelt a munkahelyéről hazavitte a sportpólókon szereplő márkajelzés készítéséhez szükséges műszaki leírást, illetve a szitanyomáshoz használt filmeket, majd ezek felhasználásával 142 darab hamisítványnak minősülő pólót készített. BH 2002. 176.

volt – az egyéb tényállási elemek fennállása mellett – a bűncselekmény a megszerzéssel befejezett, a további elkövetési magatartás megvalósítása halmazatot nem eredményez, a büntetés kiszabása során értékelendő. A felhasználás nem feltétlenül jelent nyilvánosságra hozatalt, megvalósulhat úgy is, hogy az elkövető a titkot kizárólag maga használja fel.<sup>59</sup> Felhasználásnak minősül, ha az elkövető a megszerzett üzleti titok birtokában szerződést köt, vagy a megszerzett információk, tervdokumentációk alapján gyárat épít, a receptek és gyártástechnológia ismeretében legyártja a terméket.<sup>60</sup> Szintén ezt a fordulatot állapította meg a bíróság, amikor a terhelt közreműködött a szabadalmazott termék gyártásában, ily módon tisztában volt a termék összetételére és gyártási technológiájára vonatkozó adatokkal,<sup>61</sup> majd egy olyan cégnél vállalt állást, amely jogosulatlanul a termék gyártására használta fel az említett adatokat, noha jogosultsága csupán a termék forgalmazására terjedt ki;<sup>62</sup>

- *jogosulatlan hozzáférhetővé tétele*, amely minden olyan magatartást felölel, amelynek eredményeként más, illetéktelen személy megismerheti a titkot, vagy az ilyen személy birtokába kerülhet. E fordulat tevésével, illetve mulasztással egyaránt megvalósítható, ilyen lehet például dokumentum átadása vagy a titokhordozó olyan helyen hagyása, ahol más hozzáférhet.<sup>63</sup> A hozzáférhetővé tétel több személy részére is történhet, feltéve, hogy az nem minősül nyilvánosságra hozatalnak;<sup>64</sup>

- *jogosulatlan nyilvánosságra hozatala*. A nyilvánosságra hozatal olyan magatartás, amelynek eredményeként az üzleti titkot elvileg bárki, előre konkrétan meg nem határozható személyek összessége megismerheti. A nyilvánosságra hozatal történhet szóban, írásban, sajtó vagy tömegtájékoztatási eszköz stb. útján.<sup>65</sup> Az elkövetési magatartások jogellenességét – a korábban említett okokon kívül – elsősorban a jogszabály engedélye,<sup>66</sup> illetve a titokgazda beleegyezése zárhatja ki.

<sup>59</sup> Gula: i. m. 690. o.

<sup>60</sup> Önmagában az a magatartás, amelynek során a terhelték egy külföldi cég képviselőivel történt egyeztetések során a receptúrákat és a teljes technológiát felajánlották, illetve, hogy a megszerzett üzleti titok ismeretében tárgyalásokat kezdtek, még nem minősül felhasználásnak. Ez nem más, mint „reménybeli felhasználás”, tehát egy jövőben tervezett felhasználás – jelen esetben nem büntetendő – előkészületi magatartása. Lásd Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 3.Bf.245/2012/18. számú ítéletét.

<sup>61</sup> Helyeselhető álláspont szerint a munkahelyet változtató munkavállalók a saját tudásukat, tapasztalataikat („szellemi know-how-jukat”) magukkal vihetik, de azok üzleti titoknak minősülő tárgyasult formáit (dokumentumok, adathordozók stb.) már nem. Tóth: Gazdasági bűnözés 311. o.

<sup>62</sup> BH 2005. 41.

<sup>63</sup> Gula: i. m. 690. o.

<sup>64</sup> Molnár G.: i. m. 1740. o.

<sup>65</sup> A terhelt ügynöki tevékenységet végzett az ingatlanközvetítői rendszert működtető Kft. részére, a Kft-vel kötött megállapodás kifejezetten tiltotta a társaság adatbázisában szereplő adatok (saját célra) történő felhasználását. A megállapodás megszűnését követően a terhelt az általa alapított cég keretei között saját maga kívánta értékesíteni a Kft. adatbázisából „kihozott” ingatlant, az értékesítés céljából a helyi napilapban hirdetést is megjelentetett. A fenti magatartással megvalósította a jogosulatlan megszerzéssel, illetve a nyilvánosságra hozattal elkövetett üzleti titok megsértését. Lásd a Tatabányai Városi Bíróság 2012. 12. 04. napján kelt ítéletét (ügyszám nélkül).

<sup>66</sup> Példaként említhető a törvényen alapuló hivatásbeli kötelezettség teljesítése, amikor a nyomozó hatóság tagja a házkutatás során nem jogosulatlanul szerzi meg az üzleti titkot [Tóth: Gazdasági

A büntetőjogi és a magánjogi jogsértés közötti legfontosabb elhatárolás ismérve a bűncselekményi tényállásban szereplő vagylagos többtelelem: bűncselekmény akkor valósul meg, ha az elkövetési magatartás valamelyikét az elkövető vagy *jogtalan előnyszerzés végett* valósítja meg, vagy *másnak vagyoni hátrányt okozva* követi el. Az első esetben az előny a korábbi helyzethez képest bármilyen kedvező változást jelenthet. Nem csupán vagyoni, hanem személyes jellegű is lehet. Mivel a tényállás a jogtalan előnyszerzést célzatként értékeli, az előny tényleges megszerzése a bűncselekmény befejezettségéhez nem szükséges,<sup>67</sup> a bűnösség pedig csak egyenes szándék lehet. A második esetben materiális bűncselekményről van szó, a befejezettséghez szükséges az eredmény, a vagyoni hátrány<sup>68</sup> bekövetkezése, a bűnösség pedig eshetőlegesen szándék is lehet. A tényállás kritikájaként említhető, hogy – szemben sok más bűncselekményi tényállással –, a bekövetkezett vagyoni hátrány mértéke a minősítést nem befolyásolja, az a büntetés kiszabása körében értékelendő. Az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia.<sup>69</sup>

A *bűncselekmény elkövetője* mind tettesként, mind részesként *bárki* elkövetheti.<sup>70</sup> Az elkövetési magatartások kifejtésével – a haszonszerzési célzat bizonyítottsága esetén – a bűncselekmény *befejezetté* válik.<sup>71</sup> Haszonszerzési célzat hiányában a befejezettséghez a vagyoni hátrány tényleges bekövetkezése szükséges.

Ha az elkövető a bűncselekmény több különböző elkövetési magatartását is megvalósítja, természetes *egységként* értékelendő (halmazat nem jön létre),<sup>72</sup> ellenkező esetben ugyanazon körülmény többszörös értékelésére kerülne sor.<sup>73</sup> Nincs halmazat abban az esetben sem, ha egy adott üzleti titoknak több jogosultja van. Amennyiben azonban az elkövető több jogosult különböző üzleti titkait sérti, *halmazat* állapítandó meg. Álláspontom szerint ugyanez a helyzet abban az esetben is, ha a jogosult több elkülöníthető üzleti titkára követik el a cselekményt, és a folytatóság feltételei nem állnak fenn. Amennyiben az üzleti titok egyben minősített adatot képez, csak a súlyosabb büntetéssel fenyegetett

---

bűnözés 307. o.], avagy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló CCXXXVIII. törvény (Hpt.) 159. §-ában meghatározott esetek, így például nem jelenti az üzleti titok sérelmét az MNB által a hitelintézetekről egyedi azonosításra alkalmas adatok szolgáltatása a nemzetgazdasági folyamatok elemzése, illetve a központi költségvetés tervezése céljából. Lásd még Molnár G.: i. m. 1741. o.

<sup>67</sup> Gula: i. m. 690. o.

<sup>68</sup> A vagyoni hátrány büntetőjogi fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdésének 17. pontja határozza meg, az a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny.

<sup>69</sup> Ha a vagyoni hátrány a konkurens cégnél más okból következett be, a bűncselekmény elkövetése csak akkor állapítható meg, ha bizonyítást nyert, hogy az elkövetési magatartások bármelyikét jogtalan előnyszerzés végett követték el. Lásd Kereszty: i. m. 660. o.

<sup>70</sup> Elkövető lehet olyan szerv vagy szervezet dolgozója is, amely szerv egyébként jogosult volt az üzleti titok megismerésére, illetve elkövetheti az is, aki valamely hivatalos eljárás során (pl. peres fél a bírósági eljárásban) ismerte meg az üzleti titkot, vagy az is, aki véletlenül vagy tévedésből jutott annak birtokába. Molnár G.: i. m. 1742. o.

<sup>71</sup> Bár Kereszty megjegyzése szerint nehezen képzelhető el, hogy az elkövető meglegszik a titok birtokba jutásával, s azt nem használja fel. Kereszty: i. m. 660. o.

<sup>72</sup> Lásd az 56. és a 63. számú lábjegyzetekben szereplő történeti tényállásokat.

<sup>73</sup> Ambrus István: *Egység és halmazat – régi dogmatikai kérdés, új megközelítésben*. Szeged, Szegedi Tudományegyetem ÁJK, 2014, 40-41. o.

minősített adattal visszaélés (Btk. 265. §) állapítható meg. Ellenben, ha a gazdasági titok egyben üzleti titkot képez, csak a súlyosabb büntetéssel fenyegetett üzleti titok megsértése (Btk. 418. §) állapítható meg.<sup>74</sup>

## 5. Az üzleti titoksértés elleni büntetőjogi fellépés az Európai Unióban<sup>75</sup>

Az üzleti titok büntetőjogi védelmére hivatott uniós jogforrás (irányelv, korábban kerethatározat) nem létezik, ennek következtében az egyes tagállami szabályozások igen markáns eltéréseket mutatnak. Ez a helyzet egyrészt az elkövetési tárgy tekintetében, hiszen az üzleti titok büntetőjogi fogalma korántsem tekinthető egységesnek. Másrészt néhány országban egyáltalán nincs az üzleti titok megsértését kriminalizáló bűncselekményi tényállás (Bulgária, Írország, Egyesült Királyság), a titoksértő cselekmények elkövetői más bűncselekmény (pl. lopás, csalás, az információs rendszerrel kapcsolatos deliktumok) miatt vonhatók felelősségre. Arra is van példa, hogy nem a Büntető Törvénykönyv, hanem a kereskedelmi-, illetve a versenytörvény alapján van lehetőség büntetőjogi szankció alkalmazására (Csehország, Lengyelország). Végül külön törvényben valósította meg az üzleti titok átfogó – magánjogi és büntetőjogi – szabályozását Svédország.

Az *üzleti titok büntetőjogi fogalmának* meghatározása és értelmezése többféleképpen történhet. A leginkább kézenfekvő és a jogbiztonság követelményének leginkább megfelel a definíció büntetőjogi jogszabályban történő rögzítése, erre példaként azonban csupán a finn Btk. vonatkozó rendelkezése említhető. A leggyakoribb és szintén elfogadható az a hazai jogban is alkalmazott megoldás, hogy egy magánjogi jogszabályban (tipikusan a Ptk-ban, vagy külön üzleti titokról szóló törvényben, illetve versenyjogi törvényben) meghatározott fogalom irányadó a bűncselekmény elkövetési tárgyának értelmezése során is. Ezzel szemben kifejezetten problematikus, ha a jogrendszerből hiányzik a titok fogalmának normatív meghatározása, mivel ebben az esetben azt a bírói gyakorlat nem csupán értelmezi, hanem maga definiálja.<sup>76</sup>

A másik jelentős hiányosság az uniós tagállamok szabályozásában az üzleti titok fogalmi elemeinek azonos, vagy legalábbis hasonló elveken nyugvó meghatározása. Sok esetben már az elnevezés is utal a különbségekre, így Görögországban és Franciaországban az ipari titok (industrial secret, secrets de

<sup>74</sup> Molnár G.: i. m. 1743. o.

<sup>75</sup> A fejezetben írtak alapvető forrása: *Baker & McKenzie: Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*, Final Study, April 2013, Prepared for the European Commission; *Hogan Lovells: Trade Secrets Global Guide*, 2018. <https://www.limegreenipnews.com/files/2018/06/Global-Trade-Secrets-Guide.pdf> (2018. 12. 15.); *The Baseline of Trade Secrets Litigation in the EU Member States*, European Union Intellectual Property Office, 2018. A dokumentum az EU Szellemi Tulajdoni Hivatala honlapján megtalálható (<https://euipo.europa.eu/ohimportal/hu>).

<sup>76</sup> Például Belgiumban egészen 2018-ig a törvényi fogalom hiányában az ipari titok fogalmát a belga Legfelsőbb Bíróság határozta meg. 2018 augusztusában lépett hatályba az üzleti titok védelméről szóló új törvény, amely az uniós irányelv alapján immár az üzleti titok fogalmát definiálja. <https://www.bakermckenzie.com/en/newsroom/2018/08/belgian-eu-trade-secrets-directive> (2018. 12.12.)

fabrique) a kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos információkat nem foglalja magában. A holland polgári és büntetőjogi szabályozás az üzleti titok fogalma helyett a sokkal tágabb értelmű „titok”, illetve „bizalmas információ” terminológiákat használja, avagy a finn Btk. üzleti titok-fogalma a hivatásbeli titokra is kiterjed. Ezen túlmenően a fogalmi elemek közötti eltérések leginkább a titok szubjektív vagy objektív alapon történő értelmezésére vezethetők vissza. Az első esetben a titokgazda maga dönt arról, hogy mely információkat kíván bizalmasan, ekként üzleti titokként kezelni: üzleti titok az, amit a titokgazda annak tekint. Ezzel szemben az objektív felfogás alapján az információnak objektív értelemben (is) üzleti, illetve gazdasági értékkel kell rendelkeznie.

A különböző – normatív vagy a joggyakorlat által kialakított – fogalmakban megjelenő elemek jellemzően az alábbiak:

- az információ a titokgazda üzleti tevékenységére vonatkozik;
- a titokgazda részére versenyelőnyt jelent, ily módon annak nyilvánosságra hozatala számára vagyoni hátrányt okozhat;
- az információt annak birtokosa üzleti titoknak nyilvánította;
- az információ csupán meghatározott személyi kör előtt ismert;
- a titokban tartás érdekében megfelelő intézkedéseket tettek.

*Az üzleti titok fogalmi elemeinek egységesítése és törvényi szinten történő meghatározása az uniós tagállamok büntetőjogi jogalkalmazása szempontjából is egyértelműen kívánatos lenne, ennek lehetséges módja a magyar és a belga jogalkotó által is alkalmazott megoldás: az üzleti titok védelméről szóló új uniós Irányelv implementálása külön törvényben, amely rögzíti az üzleti titok egységes, a jogrendszer valamennyi ágában irányadó definícióját, és amely az üzleti titok megsértése bűncselekményének elkövetési tárgyaként is funkcionál.*

Az üzleti titok megsértésének elkövetési magatartásai jellemzően *szándékos* elkövetés esetén büntetendők, de néhány tagállam jogában a gondatlan alakzat is bűncselekményt valósít meg (Franciaország, Belgium). A szubjektív oldalon a szándékosság mellett gyakran a *célzat* is szerepel (Németország, Magyarország), a célzat irányulhat saját vagy harmadik személy részére anyagi vagy személyes előny szerzésére, versenyelőny biztosítására (Görögország), vagy hátrány okozására (Hollandia, Portugália).

Immár az objektív oldalon további tényállási elem lehet *eredményként* a vagyoni hátrány (Magyarország, Litvánia), amelynek mértéke a bűncselekmény mikénti minősülését – alapeset vagy minősített eset – is befolyásolhatja (Szlovénia).

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* az egyes tagállamokban igen változatos képet mutatnak. Az üzleti titok jogellenes megszerzése, felhasználása, illetve közzététele (hozzáférhetővé tétele) a leggyakrabban szabályozott cselekmények. Sajátos elkövetési magatartásokra is találunk példát, ilyen az üzleti titok kifürkészése (Ausztria), rosszhiszeműen történő közlése (Belgium), vagy a titok felfedése. Néhány tényállás megfogalmazása meglehetősen terjedősre

sikerült,<sup>77</sup> más tagállamok szabályozása ezzel szemben csupán egy-egy elkövetési cselekményt kriminalizál.<sup>78</sup>

Ami a *kiszabható büntetőjogi szankciókat* illeti, a bűncselekmény alapesete a legtöbb tagállamban rövid tartamú szabadságvesztés-büntetéssel fenyegetett (van példa hat hónap, egy, két, illetve három év speciális maximumra), és általában a szabadságvesztés mellett, illetve vagylagosan pénzbüntetés is kiszabható.<sup>79</sup>A pénzbüntetés mértéke már jelentősebb eltéréseket mutat, csakúgy, mint a súlyosabban minősülő esetek köre, és ezek büntetési tétele. Utóbbi körben találunk példát hat évig (Svédország, Dánia), hét évig (Románia), illetve tizenkét évig (Szlovákia) terjedő szabadságvesztéssel büntetendő minősített esetekre is.

Az üzleti titok megsértése jellemzően *bárki által elkövethető*, ún. közönséges bűncselekmény. Ebből a szempontból sajátos a luxemburgi, illetve a holland szabályozás, amelyek szerint tettesként kizárólag a sértettel munkaviszonyban álló személy valósíthatja meg a cselekményt.<sup>80</sup> Néhány tagállamban az alkalmazott által történő elkövetés a bűncselekmény minősített esetét valósítja meg.

A büntetőjogi beavatkozás ultima ratio jellegének jegyében vannak olyan tagállami szabályozások, amelyek szerint a bűncselekmény megvalósulásához *meghatározott mérték feletti károkozás* szükséges.<sup>81</sup>

Néhány országban – a magyar Btk-nak a gazdasági titok megsértése körében szabályozott büntethetőséget kizáró okhoz<sup>82</sup> hasonlóan – *büntethetőségi akadályként* jelenik meg az az eset, ha az üzleti titok megsértését közérdek vagy nyomatékos magánérdek indokolta, illetve igazolta (Ausztria, Hollandia), a végszükség (Németország), illetve a titok jogosultjának beleegyezése (Románia, Portugália).

---

<sup>77</sup> Így a görög szabályozás szerint egyrészt büntetendő a vállalkozás titkát képező adat számítógépes program másolása, felhasználása, közlése vagy az üzleti titok más módon történő megsértése. Másrészt külön rendelkezés vonatkozik a titokgazda alkalmazottjára: bűncselekményt valósít meg a munkaviszonnyal összefüggésben tudomásukra jutott üzleti titok harmadik személy részére történő jogosulatlan közlése, amennyiben a vagyoni előnyszerzésre, illetve a károkozásra irányuló célzat megállapítható, végül büntetendő az említett információ jogosulatlan felhasználása is.

<sup>78</sup> A szlovák Btk. például csupán az üzleti titok kifürkészését rendeli büntetni, amennyiben az elkövető szándéka illetéktelen személy részére történő hozzáférhetővé tételre irányul.

<sup>79</sup> A szigorúbb szankcionálásra példa a lett szabályozás, amely szerint már a bűncselekmény alapesete is öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ezzel szemben Csehországban kizárólag a pénzbüntetés alkalmazható, más kérdés, hogy annak felső határa 1,5 millió eurónak megfelelő cseh korona.

<sup>80</sup> A luxemburgi Btk. szerint a bűncselekményt az alkalmazott valósíthatja meg a munkaviszony fennállása alatt, vagy annak megszűnését követő két éven belül olyan információ vonatkozásában, amely a munkaviszonnyal összefüggésben jutott a tudomására.

<sup>81</sup> Ez a kárérték Csehországban 2000, Litvániában 5648, Szlovákiában 26600 euró, illetve eurónak megfelelő összeg.

<sup>82</sup> Lásd a Btk. 413. § (2) bekezdését: „Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki a) a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettségének tesz eleget, vagy b) a pénzmossa és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének tesz eleget, vagy ilyet kezdeményez, akkor sem, ha az általa jóhiszeműen tett bejelentés megalapozatlan volt.”



Meglepő különbség tapasztalható a tagállamok szabályozásában a *büntetőeljárás megindításnak módja* tekintetében. A magyar szabályozással megegyezően az államok mintegy felében a bűncselekmény hivatalból üldözendő, míg a másik felében az eljárás megindításához szükség van a sértett által előterjesztett magánindítványra, illetve feljelentésre.<sup>83</sup> Ez utóbbi megoldás a bűncselekmény védett jogi tárgyának jelentőségére figyelemmel nem tekinthető szerencsésnek.

Végül nem egységes az államok szabályozása a bűncselekmény elkövetése miatt alkalmazható *szervezeti szankciók* tekintetében sem. A jogi személyekkel szemben alkalmazható „hatékony, arányos és visszatartó hatású” szankciók léte az üzleti titok megsértése esetén is indokoltnak tűnik, hiszen a jogsértés elkövetésére sok esetben egy jogi személy (gazdálkodó szervezet) keretei között, a szervezetnek előnyt szerezve kerül sor. Hazánkhoz<sup>84</sup> hasonlóan az államok többsége eleget tesz a fenti követelménynek, számos tagállamban azonban nem léteznek a titoksértés esetén alkalmazható speciális szervezeti szankciók.<sup>85</sup>

Talán a fenti vázlatos elemzésből is megállapítható, hogy az Európai Unió tagállamainak az üzleti titok védelmére vonatkozó büntetőjogi rendelkezései igen jelentős eltéréseket mutatnak. Hiányzik az üzleti titok egységes, általánosan elfogadott büntetőjogi fogalma, az elkövetési magatartások körének meghatározása alapvető különbségeket mutat, a kiszabható szankciók a pénzbüntetéstől egészen a 12 évig terjedő szabadságvesztésig divergálnak, egyes országokban a bűncselekmény hivatalból üldözendő, míg máshol az eljárás megindításához a sértett feljelentése szükséges, végül számos tagállamban a jogi személyekkel szemben alkalmazható hatékony szankciók is hiányoznak. Az egységes uniós szabályozás hiánya negatív következményekkel jár az Európai Unió gazdasági és pénzügyi érdekeinek védelmére, és – különösen a határokon átnyúló titoksértési cselekmények esetén - egyértelműen a fórum shopping nemkívánatos jelenségét indukálja.

## **6. Az üzleti titok megsértésének büntetőjogi következményei az Egyesült Államokban**

Az Egyesült Államokban e jogsértő cselekmény előfordulásának gyakoriságát jól mutatja Eric Holder volt főügyész megállapítása, amely szerint az amerikai gazdasági társaságok két csoportra oszthatók: azok, amelyek már tudnak, és azok,

---

<sup>83</sup> Ebből a szempontból sajátos a német megoldás, amely szerint az ügyész abban az esetben emel vádat üzleti titoksértés miatt, amennyiben azt a közérdek védelme érdekében szükségesnek ítéli. Egyéb esetben az eljárás csak a sértett feljelentése alapján indulhat és a vádat is a sértett képviseli.

<sup>84</sup> Hazánkban a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény szerint a törvényben szabályozott szankciók (a pénzbírság, a jogi személy megszüntetése, illetve a jogi személy tevékenységének korlátozása) bármely szándékos bűncselekmény esetén alkalmazhatók, így a törvényi feltételek megléte esetén az üzleti titok megsértése miatt is.

<sup>85</sup> Erre példa Bulgária, Görögország, Olaszország vagy Portugália. Németországban szabálysértési szankciók alkalmazhatók, amelyek szintén megfelelnek az említett uniós követelményeknek.

amelyek még nem tudnak arról, hogy üzleti titok-lopás sértettjévé váltak.<sup>86</sup> Az üzleti titoksértések által okozott károk összegének még a becslése is meglehetősen nehéz, kutatások szerint az USA-ban éves szinten a GDP 1-3 %-ával megegyező kárösszeggel kell számolni. Ennél talán pontosabb képet fest az üzleti titoksértéssel kapcsolatos (büntető) ügyek volumene. 2015-ben az USA kerületi és fellebbviteli bíróságai háromszor annyi ügyben hoztak határozatot, mint 2005-ben.<sup>87</sup> A vonatkozó büntetőjogi szabályozás vázlatos ismertetése azért sem tűnik haszontalannak, mert az üzleti titok nemzetközi definíciója amerikai fogantatású, értelmezése amerikai dominanciájú és az USA-ban a gyakorlati tapasztalatok sem hiányoznak.<sup>88</sup>

A szellemi tulajdonjoghoz kapcsolódó jogok védelmét a jogrendszer számos területe hivatott biztosítani, így a szerzői jog, a szabadalmi jog vagy a védjegyjog. A bizalmas és vagyoni értékkel bíró információk oltalmazása történhet a szabadalmi jog eszközeivel, illetve az üzleti titokra vonatkozó jogszabályok alkalmazásával. Az USA-ban az üzleti titokvédelem eszközrendszerét a cégek elsősorban azért preferálják, mert a szellemi tulajdon egyéb formáival ellentétben egy adott információ üzleti titokként történő védelméhez csupán annak bizalmasan, titokként történő kezelése szükséges, a védelem határozatlan időtartamú, végül az eljárás olcsóbb és kevésbé bürokratikus, mint a szabadalmi eljárás.<sup>89</sup>

Az üzleti titokvédelem körében az USA-ban is megkülönböztethetők a polgári jog és a büntetőjog eszközei, illetve szankciórendszere. Az *üzleti titok magánjogi fogalmát* külön szövetségi törvény határozza meg, így az általános értelemben minden bizalmas, üzleti-kereskedelmi szempontból értékes információt jelent.<sup>90</sup> Ennek alapján a joggyakorlat szerint az üzleti titok olyan információ (pl. egy vevőlista, egy gyártási módszer vagy egy üdítőital titkos receptje), amelynek birtokosa arra törekszik, hogy azt különböző eszközökkel titokban tartsa oly módon, hogy az információ megismerése csak jogsértő cselekmény útján történhet meg.

Egy adott információ üzleti titokként történő minősítése szempontjából az amerikai bírói gyakorlat az alábbi tényezőket tekinti relevánsnak:

- azoknak a céges alkalmazottaknak, illetve megbízottaknak a köre, akik az információ birtokában vannak;

<sup>86</sup> *The Wall Street Journal*, February 21, 2013.

<https://www.wsj.com/articles/SB10001424127887323549204578316413319639782> (2018. 12. 21.)

<sup>87</sup> *The Board Ultimatum: Protect and Preserve -The Rising Importance of Safeguarding Trade Secrets*, 2017.6. o. <https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/publications/2017/trade-secrets> (2018. 12. 22.)

<sup>88</sup> Bobrovsky: i. m. 4. o.

<sup>89</sup> Osman, D. M. Hernandez: *Trade Secret Protection in the U.S. and EU*, 2016, 5-9. o. <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=141634> (2018. 12. 21.)

<sup>90</sup> Uniform Trade Secrets Act 1. § (4): „Az üzleti titok olyan információ, amely lehet formula, minta, összeállítás, számítógépes program, eszköz, módszer, technika vagy eljárás, amely tényleges vagy potenciális gazdasági értékkel bír, általánosan nem ismert, és szabályszerű eszközökkel nem könnyen hozzáférhető olyan személy számára, aki annak használatával vagy közlésével gazdasági értéket szerezhet, feltéve, ha az információ titokban tartása érdekében a körülmények alapján elvárható lépéseket megtették.” (A szerző fordítása)

<http://euro.ecom.cmu.edu/program/law/08-732/TradeSecrets/utsa.pdf> (2012. 12. 23.)

- azoknak a cégen kívüli, külső személyeknek a köre, akik az információ birtokában vannak;
- azok az intézkedések, amelyeket a cég az információ titokban tartása érdekében tett;
- az az érték, amelyet az információ képvisel egyrészt a titokgazda, másrészt a versenytársak számára;
- az információ kidolgozása, kifejlesztése érdekében eszközölt anyagi, illetve pénzben nem mérhető ráfordítások;
- az információ legális megszerzésének vagy legális másolásának nehézségei.

A gyakorlatban az általánosan ismert, korábban közkinccsé vált információ nem minősül üzleti titoknak, amelyből következően az üzleti titok (i) relatíve új ismeretet jelent, (ii) értékkel bír abban az értelemben, hogy tényleges vagy potenciális gazdasági előnyt biztosít a versenytársakkal szemben, (iii) a titokban maradás érdekében a titokgazda az elvárható intézkedéseket megtette.<sup>91</sup>

Az üzleti titok védelmének időtartama határozatlan, addig tart, amíg az információ gazdasági értékkel bír, és azt titokban tartják. Ha az információról véletlenül vagy jogsértés következtében illetéktelen személy is tudomást szerez, az üzleti titok e minősége is megszűnik.

Az üzleti titok megsértése számos módon megvalósulhat. A titok jogellenes megszerzése történhet elvétel („lopás”), vesztegetés, megtévesztés vagy kémkedés útján, a titok más számára hozzáférhetővé tétele vagy felhasználása megvalósulhat a munkavállaló által titoktartási megállapodás megsértésével, illetve külső személy által is, aki tudomással bír arról a tényről, hogy az információ jogellenesen került a birtokába. Az üzleti titok tárgyát képező információ, adat harmadik személy által, önállóan történő kidolgozása jogsértést nem valósít meg. Ugyanez a helyzet a reverse engineering esetében, amely az adott termék vagy szolgáltatás kidolgozását, kifejlesztését jelenti az eredeti tervek ismerete nélkül, kizárólag az összetevők, a felépítés, a működés elemzése és dokumentálása útján.<sup>92</sup>

Az *üzleti titoksértés büntetőjogi következményei*<sup>93</sup> az USA-ban elsősorban a szövetségi jog szabályozza, az alapvető jogforrás ebben a körben a gazdasági kémkedésről szóló 1996. évi Törvény (Economic Espionage Act).<sup>94</sup> A Törvény két bűncselekményi tényállást szabályoz. Az első valamely külföldi szervezet érdekében elkövetett üzleti titoksértés („gazdasági kémkedés”), a másik egy harmadik személy gazdagodása érdekében elkövetett titoksértés („üzleti titok-lopás”).

<sup>91</sup> Yeh: i.m. 2-3. o.

<sup>92</sup> Yeh: i.m. 3-4. o.

<sup>93</sup> Az üzleti titok polgári jogi eszközökkel történő védelme elsődlegesen tagállami szinten történik, az üzleti titok védelméről szóló korábban említett 1979. évi törvényt (Uniform Trade Secrets Act) – amely kodifikálta a common law szabályait – a tagállamok többsége elfogadta. Ennek alapján tagállami szinten jogsértés esetén elsősorban polgári jogi, illetve büntető jellegű kártérítés (punitive damages) követelhető, és csupán néhány állam szabályozza bűncselekményként az üzleti titok-lopást.

<sup>94</sup> Létezik továbbá egy 1948-ban hatályba lépett törvény, amely csupán a szövetségi kormányzat alkalmazottai, illetve szerződéses partnerei által elkövetett jogsértő cselekményt rendeli büntetni, amelynek lényege bizalmas kormányzati információ – amely lehet üzleti titok is – más számára történő jogtalan hozzáférhetővé tétele.

A Törvény, meglehetősen kazuisztikus jelleggel, és a korábban idézett magánjogi fogalomhoz képest némileg eltérően, illetve tágabban határozza meg *az üzleti titok fogalmát*:

Minden pénzügyi, üzleti, tudományos, technikai, gazdasági vagy műszaki információ – ez lehet minta, terv, vázlat, összeállítás, képlet, prototípus, módszer, eljárás, számítógépes program, kód –, tekintet nélkül arra, hogy materiális vagy immateriális jellegű, illetve hogy milyen módon – fizikailag, elektronikusan, írásban, grafikus módon vagy fénykép útján – került rögzítésre, feltéve, ha

- a titok birtokosa ésszerű intézkedéseket tett az információ titokban tartása érdekében, és
- az információ tényleges vagy potenciális gazdasági értékkel bír, általánosan nem ismert és a nyilvánosság számára szabályszerű eszközökkel nem könnyen hozzáférhető.<sup>95</sup>

a) A *gazdasági kémkedés* címén a Törvény büntetni rendeli azt a személyt, aki üzleti titokkal visszaél, ez lehet az üzleti titok ellopása, vagy más módon történő jogellenes megszerzése, eltulajdonítása, jogellenes megsemmisítése, megváltoztatása, lemásolása, végül a titok megszerzése annak tudatában, hogy azt korábban jogellenesen szerezték meg. Büntetendő az említett cselekmények kísérlete, a cselekményekre történő szövetkezés, és az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy a cselekmény folytán külföldi kormány, szervezet, vagy megbízott előnyt szerez, vagy a cselekményeket ezzel a céllal kell elkövetni.

Az előny lehet gazdasági, illetve gazdasági jellegű is, utóbbi körbe a jó hírnévvel kapcsolatos, illetve a stratégiai vagy harcászati előny is beletartozik. A külföldi szervezet bármely, egy külföldi kormány tulajdonában lévő, vagy általa irányított, ellenőrzött vagy szponzorált szervezet lehet.

b) Az *üzleti titok-lopás* tényállásának elkövetési magatartásai megegyeznek az előző bűncselekménynél írtakkal, elkövetési tárgya viszont az előző tényálláshoz képest szűkebb: az üzleti titok olyan áruval vagy szolgáltatással kapcsolatos, amely államközi vagy külföldi kereskedelem tárgyát képezi, vagy erre szánják. Ebben a körben jogosnak tűnik az a kritika, hogy e bűncselekmény elkövetési tárgya nem lehet egy már kifejlesztett, de még nem használt információ, és ugyanez a helyzet az ún. negatív know-how esetén is (a hibás vagy „zsákutcába” jutott fejlesztések, amelyek azonban gazdasági értékkel bírhatnak).<sup>96</sup>

A bűncselekmény szubjektív oldala egyrészt az elkövetési magatartásokra kiterjedő szándékosság, másrészt annak célzata, hogy a cselekmény folytán más, a titok birtokosán kívüli személy gazdasági előnyt szerezzen. (Szemben az előző bűncselekménnyel, itt csupán a gazdasági előny szerzésére irányuló célzat tényállásszerű.) Ezen túlmenően az elkövető tudatának arra is ki kell terjednie, hogy cselekményével a titok birtokosának hátrányt okoz.

A gyakorlati tapasztalatok szerint a gazdasági kémkedés legnehezebben bizonyítható tényállási eleme a külföldi kormányhoz vagy szervezethez való

<sup>95</sup> Economic Espionage Act 18 USC. 1893. § (3).<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1839> (2018. 12. 23.)

<sup>96</sup> Spencer Simon: The Economic Espionage Act of 1996, *Berkeley Technology Law Journal*, Vol. 13. Issue1. 1998. 315. o.

kapcsolódás. Ennek következtében az ügyészség gyakrabban emel vádat az üzleti titok-lopás tényállása miatt olyan ügyekben is, amelyekben külföldi az elkövető, illetve vagy más ország érintettsége egyébként megállapítható.<sup>97</sup>

Ami a *bűncselekmények miatt kiszabható szankciókat* illeti, első látásra szembeötlő – főként a korábban vizsgált uniós tagállamok szabályozásához képest – a jogkövetkezmények kiemelkedő szigora. A gazdasági kémkedés 15 évig terjedő szabadságvesztéssel és legfeljebb 5 millió dollár pénzbüntetéssel büntetendő, az üzleti titok-lopás esetén kiszabható szabadságvesztés felső határa 10 év, a pénzbüntetésé 250 ezer dollár. (A jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbüntetés maximuma az első bűncselekmény miatt 10 millió dollár, illetve a titok értékének legfeljebb háromszorosát kitevő összeg, a második esetben pedig 5 millió dollár.)<sup>98</sup>

A Törvény alapján kialakult joggyakorlat vonatkozásában ismert, hogy a hatályba lépés, 1996 és 2008 között 95 ügyben összesen 147 vádlottal szemben történt vádemelés, ez évente kevéssel több, mint hét büntetőügyet jelent.<sup>99</sup> A számokat azért kell óvatosan kezelni, mert az amerikai ügyészségi gyakorlatban az ügyek szelektálása erőteljesen jelen van, vagyis a vádemelés kérdésében való döntést befolyásolja az ügy tárgyi súlya, illetve a rendelkezésre álló bizonyítékok tükrében a sikeres vádemelés valószínűsége. Ezen túlmenően a titoksértési ügyek jelentős részében azért sem történik vádemelés, mert a büntetőeljárás megindításához az szükséges, hogy a sértett az előírt nyomtatványon feljelentést tegyen a Szövetségi Nyomozó Irodánál (FBI), és erre sok esetben nem kerül sor.

A statisztikák szerint az említett 147 vádlott 76%-a ún. belső elkövető volt (jelenlegi és korábbi alkalmazottak), 17% külső személy, 7% nem volt beazonosítható a rendelkezésre álló adatok alapján.<sup>100</sup> Az elkövetők 22%-a külföldi, ez 32 vádlottat jelent, akik közül csupán egy vádlottat ítétek el gazdasági kémkedés miatt. Utóbbi adat is azt mutatja, hogy ez a bűncselekmény ritkábban fordul elő és/vagy nehezebben bizonyítható, mint az üzleti titok-lopás.

A későbbi években, 2009 és 2017 között 69 ügyben történt vizsgálat, illetve vádemelés, amely már évi 8,6 büntetőügyet jelent. Ebben az időszakban nem csupán az ügyszám növekedése figyelhető meg, hanem a külföldi elkövetők, illetve eljárás alá vont külföldi jogi személyek számának emelkedése, a külföldi elkövetők

---

<sup>97</sup> Yeh: i.m. 9. o.

<sup>98</sup> Említést érdemel, hogy a Törvény szerint mindkét bűncselekmény miatt kiszabható a vagyonekbejárás is, illetve a büntetőeljárás során alkalmazhatóak olyan megelőző jellegű intézkedések, amelyek az üzleti titok további megismerését, nyilvánosságra kerülését hivatottak megelőzni. Simon: i.m. 313-314. o.

<sup>99</sup> Nicola Searle: *The Criminalization of the Theft of Trade Secrets: An Analysis of the Economic Espionage Act*, *IP Theory*: Vol. 2: Iss. 2, Article 2. 43. o.

<sup>100</sup> Ez egybecseng azzal a kutatási megállapítással, amely szerint a megkérdezettek közel egyharmada leginkább a korábbi alkalmazottak által elkövetett jogsértésektől tart, ezt követi hasonló nagyságrendben a beszállítók, illetve egyéb külső személyek általi elkövetés, végül potenciális elkövetők a jelenlegi alkalmazottak (20%). A megkérdezettek egyötöde szintén a kiberbűnözők, hackerek általi támadások veszélyét emelte ki. *The Board Ultimatum* 8. o.

aránya 2015-ben már 83%-os volt: ebben a körben szinte kizárólag kínai állampolgárok, illetve a Kínához köthető elkövetők szerepelnek.<sup>101</sup>

Az Egyesült Államok üzleti titok védelmére vonatkozó büntetőjogi szabályozásának rövid elemzéséből levonható az a következtetés, hogy a kontinentális európai jogász számára sok esetben kazuisztikus, nehezen áttekinthető bűncselekményi tényállásokat, illetve definíciókat találunk. Ami az Európai Unió tagállamai számára követendő lehet, az az egységes szabályozás (az Economic Espionage Act, mint szövetségi törvény valamennyi tagállamban alkalmazandó), illetve megfontolandó az alkalmazandó szankciók egységesítése, esetleges szigorítása. Noha utóbbi vonatkozásában az USA szabályozása talán eltúlzottan szigorú, de az üzleti titok megsértésének az uniós tagállamokban előforduló hat hónapig terjedő szabadságvesztés-büntetéssel, vagy pénzbüntetéssel fenyegetettsége nem áll arányban a bűncselekmény tárgyi súlyával, illetve a védett jogi tárgy jelentőségével, és kétségessé teszi a büntetéssel fenyegetés generálpreventív hatását.

## 6. Záró gondolatok

Az üzleti titok megsértésének büntette a kriminálstatisztikai adatok szerint hazánkban elenyésző számban fordul elő. (A regisztrált bűncselekmények száma 2014-ben 3, 2015-ben 2, 2016-ban 4, 2017-ben 3, illetve 2018-ban 3.)<sup>102</sup> A magyar büntetőjogi szabályozás megfelelő, a büntetőjog ultima ratio jellegére figyelemmel a titoksértő magatartásokat megvalósító személy csak a jogtalan előnyszerzési célzat megállapítása, vagy a vagyoni hátrány okozása esetén számolhat büntetőjogi következményekkel. Az Európai Unió Bizottsága a korábban hivatkozott Irányelv tartalmának ismeretében a büntetőjogi harmonizációról lemondott, és ez nem feltétlenül üdvözlendő,<sup>103</sup> hiszen a tagállamoknak az üzleti titok védelmére vonatkozó büntetőjogi rendelkezései igen jelentős eltéréseket mutatnak, amely a fórum shopping nemkívánatos jelenségét indukálja. Az Egyesült Államok a szövetségi szinten történő kriminalizálással az egységes büntetőjogi szabályozást megteremtette, a jogi háttér és kapcsolódó joggyakorlat azt mutatja, hogy a

<sup>101</sup> Barak Cohen - Christopher Veatch - John Sample: *Criminal Trade Secret Prosecutions Under Trump So Far*. <https://www.perkinscoie.com/en/news-insights/criminal-trade-secret-prosecutions-under-trump-one-year-later.html> (2018. 12. 11.) Azt a viszonylag közismert tény, hogy Kína már korábban is élenjárt az ipari/gazdasági kémkedés területén, szintén alátámasztják a 2009 és 2013 közötti statisztikai adatok. Ebben az évben az összesen 20 szövetségi büntetőügyből 17 ügyben kínai állampolgár ült a vádlottak padján (vagy kötött vádalkut), illetve megállapítható volt a „kínai kapcsolat”.

<sup>102</sup> Forrás: Regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint. Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztály. <https://bsr.bm.hu/SitePages/Nyitolas.aspx>

<sup>103</sup> Jenei ezzel ellentétes álláspontja szerint ez pozitív fejlemény, hiszen a magánjogi szankciók ezen a területen hatásosabbnak lehetnek, mint a büntetőjogi jogkövetkezmények. Jenei Gábor: A know-how jogi oltalma az új polgári Törvénykönyv és az európai unió üzlettitok-védelmi irányelvjavaslatának elemzése alapján – II. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 11. (121.) évfolyam 1. szám, 2016. február, 24. o.

titoksértő cselekményekben megnyilvánuló fenyegetések határozottabb fellépést igényelnek. Nem kizárt, hogy a következő évtizedekben Európában is hasonló helyzettel fogunk szembesülni.

---

---